

Sisäministeriö
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@intermin.fi
ja
maahanmuutto_osasto@intermin.fi

Lausuntopyyntönne 16.5.2018, asianumero SMDno 2016-1584

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto on pyytänyt muun muassa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa ministeriössä valmistellusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausunnonantajaa on pyydetty kiinnittämään erityistä huomiota 1. lakiesityksestä seuraaviin muutoksiin koskien tiedonsaantioikeuksia tilanteissa, joissa oikeus on aiemmin perustunut rekisterinpitäjän oikeuteen, mutta oikeus lakkaa rekisterinpitäjiä koskevien muutosesitysten johdosta. Lisäksi maahanmuutto-osasto on pyytänyt lausunnonantajaa kiinnittämään huomiota 1. lakiesityksessä tiedonluovutusta koskevasta yleisestä sääntelytavasta seuraavaan tarpeeseen tarkistaa lausunnonantajien omien tiedonsaantioikeuksien kattavuus maahanmuuttohallinnolta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Lakia sovellettaisiin maahanmuuton hallinnonalalla suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn. Laki korvaisi lain ulkomaalaisrekisteristä (1270/1997), joka esitetään kumottavaksi. Esitettävään lakiin keskitettäisiin henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely muista maahanmuuton hallinnonalan laeista. Tavoitteena on, että jatkossa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, joka täydentää EU:n tietosuojasetusta sekä tietosuojalakia (HE 9/2018). Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) siten, että lakiin keskitettäisiin maahanmuuttohallintoa koskevien asiakirjojen salassapitoa koskeva sääntely.

Valvira esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tiedonsaantioikeus tilanteissa, joissa oikeus on perustunut rekisterinpitäjän oikeuteen

Kaikki nykyisessä ulkomaalaisrekisteristä annetussa laissa rekisteriä pitäväksi ja käyttäviksi säädettyt tahot eivät ehdotuksen mukaisesti jatkossa toimisi rekisterinpitäjinä, vaan osa niistä käsittelee henkilötietoja tiedonluovutussään-

Dnro V/18705/2018

14.6.2018

nösten nojalla. Esitetty muutos rekisterinpitäjiin ei suoranaisesti kohdistu Valviraan, joka ei ole ulkomaalaisrekisteristä annetun lain mukainen rekisterinpitäjä. Yleisesti ottaen Valvira katsoo, että tiedonsaantioikeuksien sijoittaminen toimivaltaa viranomaiselle luovaan lainsäätöön on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c kohdan huomioon ottaen perusteltu ja esityksen kokonaisuuden mukainen ratkaisu. Uudistus ei vaarantaisi tiedonsaantioikeutta sellaisissaan tapauksissa, joissa tiedonsaantioikeus on perustunut rekisterinpitäjän oikeuteen, koska oikeus tarpeellisten henkilötietojen hankintaan ja saantiin tulee yhtä lailla turvatuksi vastaanottavan viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen perustuen.

Tiedonluovutusta koskevasta yleisestä sääntelytavasta seuraava tarve tarkistaa Valviran tiedonsaantioikeuksien kattavuus maahanmuuttohallinnolta

Valviran tehtävänä on muun ohessa myöntää ammatinharjoittamisoikeuksia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille sekä rekisteröidä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Tehtävät perustuvat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin (559/1994), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun asetukseen (564/1994), sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin (817/2015) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettuun asetukseen (153/2016). Valvira myöntää ja rekisteröi mainittuja oikeuksia suomalaisen koulutuksen, toisessa EU/ETA-valtiossa suoritettuna koulutuksen ja kolmannessa maassa suoritettuna koulutuksen perusteella. Valvira tarvitsee tietoja maahanmuuttoviranomaisilta edellä mainittujen tehtävien suorittamiseksi.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa on säädetty hakemuksen liitteistä seuraavasti:

"14 a §

Hakemuksen liitteet

Edellä 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuun hakemukseen tulee liittää oppilaitoksen antama tutkintotodistus tai muu asianomaisten alan pätevyyttä osoittava todistus ja tarvittaessa toteutunut koulutusohjelma. Hakemukseen tulee liittää henkilöllisyyden todistava asiakirja.

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun ammattipätevyyden tunnustamista tai hyväksymistä koskevaan hakemukseen tulee liittää seuraavat asiakirjat:

- 1) hakijan henkilöllisyyden ja kansalaisuuden todistavat asiakirjat;
- 2) muodollista pätevyyttä osoittavat asiakirjat tai koulutuksesta annettu asiakirja, joka antaa oikeuden ryhtyä harjoittamaan asianomaista ammattia;
- 3) kun kysymys on EU- tai ETA-valtiossa suoritettua automaattisen tunnustamisen periaatteen piiriin kuuluvasta koulutuksesta, hakijan kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen todistus siitä, että koulutuksesta annetut asiakirjat ovat yhteisön tunnustamissäännöksissä tarkoitettuja asiakirjoja;
- 4) jos hakijalle on myönnetty oikeus harjoittaa asianomaista ammattia jossakin muussa valtiossa kuin Suomessa, kyseisen maan toimivaltaisen viranomaisen enintään kolme kuukautta aikaisemmin antama todistus siitä, että tä-

Dnro V/18705/2018

14.6.2018

tä oikeutta ei ole rajoitettu eikä poistettu vakavan ammatillisen virheellisen menettelyn vuoksi tai muusta vastaavasta syystä;

4 a) jos hakija on harjoittanut ammattia sellaisessa maassa, joka ei rekisteröi kyseisen ammatin harjoittajia, edellä mainitun maan toimivaltaisen viranomaisen todistus siitä, ettei maa rekisteröi asianomaisen ammatin harjoittajia taikka muu luotettava selvitys asiasta;

5) tarvittaessa todistus ammattikokemuksesta;

6) 10 §:n 2 momentissa ja 13 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa todistus kieli- taidosta ja hakijalta mahdollisesti edellytettyjen lisäopintojen ja kuulustelun suorittamisesta.

Hakijan on 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa toimitettava lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä sellaiset hänen koulutustaan koskevat tiedot, joiden avulla lupa- ja valvontavirasto voi määrittää mahdolliset olennaiset erot Suomessa vaadittavaan koulutukseen verrattuna.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi vaatia oikeaksi todistettua jäljennöstä Suomessa tai muussa EU- tai ETA-valtiossa suoritettua koulutuksen osalta vain, jos on perusteltua epäillä jäljennöksen aitoutta eikä asiasta muutoin saada varmuutta. Jos hakija on suorittanut koulutuksensa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa ja asiakirja esitetään jäljennöksenä, jäljennöksen tulee olla Suomessa tai muussa EU- tai ETA-valtiossa virallisesti oikeaksi todistettu. Hakemukseen tulee liittää Suomessa tai muussa EU- tai ETA-valtiossa auktorisoidun tai virallisen kielenkääntäjän kääntämät suomen-, ruotsin- tai englanninkieliset käännökset muista kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä laadituista asiakirjoista.

EU- tai ETA-alueen ulkopuolella tutkintonsa suorittaneen on ammatinharjoittamisoikeutta koskevaan hakemukseen liitettävä luotettava selvitys tutkintotodistuksen oikeellisuudesta.

Terveystietojen ammattihenkilö on velvollinen ilmoittamaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle väestötietojärjestelmän mukaisen henkilötunnuksensa heti sen saatuaan.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi poiketa edellä esitetyistä asiakirjavaatimuksista, jos hakija on kansainvälistä suojelua saava henkilö ja jos hakijan kansalaisuus, henkilöllisyys ja koulutus ovat luotettavasti selvitetävissä muulla tavalla. Erityisistä syistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi myös muissa tilanteissa poiketa edellä esitetyistä asiakirjavaatimuksista.

Hakemuksesta ja siihen liitettävistä asiakirjoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.”

Edellä esitetyn 4 momentin mukaan Valvira voi siten pyytää virallisesti oikeaksi todistettua jäljennöstä vain, jos asiasta ei muutoin saada selvyyttä. Säännöksen perustelujen mukaan Valviran tulee tarkistaa asiakirjan oikeellisuus sen myöntäneeltä taholta.

Dnro V/18705/2018

14.6.2018

Edellä olevan säännöksen nojalla Valvira on tarvinnut maahanmuuttoviranomaiselta seuraavaa selvitystä:

- onko hakijan esittämä (muukalais)passi aito (14 a §:n 2 momentti 1 kohta)
- mikä on hakijan kansalaisuus (14 a §:n 2 momentti 1 kohta)
- rinnastetaanko hakija EU/ETA-valtion kansalaiseen (14 a §:n 2 momentti 1 kohta)
- missä maissa hakija on harjoittanut ammattiaan (14 a §:n 4 ja 4 a kohta)
- onko hakija kansainvälistä suojelua saava henkilö (14 a §:n 7 momentti)

Käytännössä hakija voi hakemuksessaan esittää, ettei hänen tutkintoaan saa tarkistaa hakijan lähtömaasta, koska tämä aiheuttaa riskin hänen läheistensä turvallisuudelle lähtömaassa. Tällaisissa tapauksissa Valvira on selvittänyt maahanmuuttoviranomaisilta, onko hakija esittänyt saman selvityksen myös maahanmuuttoviranomaisille. Rinnastaminen EU/ETA-valtion kansalaiseen on merkityksellinen myös sen suhteen, mitä säännöstä hakijan ammatinharjoittamisoikeuteen sovelletaan. Valvira on joutunut selvittämään myös sitä, mikä on hakijan nimi ja henkilöllisyys. Toisin sanoen, jos hakijan nimen kirjoitustapa poikkeaa henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta ja tutkintotodistuksesta, Valvira on pyytänyt maahanmuuttoviranomaisen kantaa siihen, onko hakijan selvitys nimen muutoksista ja historiasta yhteneväinen sen selvityksen kanssa, mitä hakija on esittänyt maahanmuuttoviranomaisille.

Edellä mainitut maahanmuuttohallinnosta Valviralle pyynnöstä luovutetut tiedot kuvastavat Valviran lakisääteiseen toimintaan perustuvia nykytarpeita. Todettakoon, että Valvirassa on myös toteutettu projekti, jossa kyseessä on ollut EU/ETA -valtion ulkopuolella tutkinnon suorittaneiden lääkäreiden tutkin-tojen oikeellisuuden selvittäminen, ja johon tietoja on pyydetty ja saatu maahanmuuttoviranomaisilta. Valviran näkemys on, ettei esityksen mukaisesta sääntelytavasta seuraa muutosta Valviran tiedonsaantioikeuksien kattavuuteen eikä tiedonsaanti nyt kyseessä olevan luonnoksen mukaisen sääntelyn yksinkertaistamisen myötä tulisi ainakaan hankaloittamaan Valviran tehtäviensä suorittamiseen tarvitsemien tietojen saamista voimassaolevan lainsäädännön mukaiseen vallitsevaan tilanteeseen verraten. Valvira katsoo, että ehdotettu muutos selkeyttää tiedonsaantioikeutta maahanmuuttohallinnolta.

Ratkaistu: 14.06.2018
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Sunnari Terhi, Lakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi

Valviran johtoryhmä